שאני בית הכסא דמאים: אין שם שאילת שלום מסייע ליה לרב המנונא משמיה דעולא דאמר אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ משום שנאמר [1] ויקרא לו ה' שלום אלא מעתה הימנותא נמי אסור למימר בבית הכסא דכתי' [2] האל הנאמן וכ"ת ה"נ והאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב [א] שרי למימר הימנותא בבית הכסא התם שם גופיה לא איקרי הכי דמתרגמינן אלהא מהימנא הכא שם גופיה איקרי שלום דכתיב ויקרא לו ה' שלום: ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר [3] לדעת כי אני ה' מקדשכם [ה] תניא נמי הכי לדעת כי אני ה' מקדשכם א"ל הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם מכאן ארשב"ג הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו מאי עביד ליה אמר אביי [ג] שאיף ליה משחא ומלי ליה כוחלא והאידנא דחיישי' לכשפים מאי אמר רב פפא שאיף לי' מאותו המין איני [ג] והאמר רב חמא [ז] (בר) חנינא הנותן מתנה לחבירו א"צ להודיעו שנאמר [4] ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו אתו לא קשיא הא במילתא דעבידא לאגלויי הא במילתא דלא עבידא לאגלויי והא שבת דעבידא לגלויי מתן שכרה לא עביד לגלויי רב חסדא הוה נקיט בידיה תרתי מתנתא דתורא אמר כל מאן דאתי ואמר לי שמעתתא חדתא משמיה דרב יהיבנא ליה ניהליה א"ל רבא בר מחסיא הכי אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר לדעת כי אני ה' מקדשכם יהבה ניהליה אמר חביבין עלך שמעתתא דרב כולי האי א"ל אין א"ל היינו דאמר רב מילתא אלבישייהו יקירא א"ל אמר רב הכי בתרייתא עדיפא לי מקמייתא ואי הוה נקיטנא אחריתי יהיבנא לך: [ט] ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב [ב] לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים: ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לעולם יחזור אדם וישב בעיר שישיבתה קרובה שמתוך שישיבתה קרובה עונותיה מועטין שנאמר [5] הנה נא העיר הזאת קרובה לנוס שמה והיא מצער מאי קרובה אילימא קרובה דמיקרבא וזוטא והא קא חזו לה אלא מתוך שישיבתה קרובה עונותיה מוצערין א"ר [י] אבין מאי קרא דכתיב [5] אמלטה נא שמה נ"א בגימטריא נ' וחד הוי ושל סדום נ' וב' ושלותה כ"ו

רש"י

שאני בית הכסא דמאיס. ושם מגונה עליו מש"ה מספקא לן בהזמנתו: **ויקרא לו.** גדעון להקב"ה ה' שלום: **הימנותא.** להזכיר אמונה בבית הכסא: **צריך להודיעו.** מתן פלוני אתן לך וזהו דרך כבוד דשמא יתבייש לקבלה ומתוך כך מתרצין בדברים ואינו בוש בדבר וכן אם נתנה בביתו שלא מידיעתו צריך להודיעו שמידו באה לו שמתוך כך יהא אוהבו: **לדעת כי אני ה' וגו'.** להודיעם אני בא שאני רוצה לקדשם: **שייף ליה משחא.** ישפשפנו בשמן בין עיניו דבר הנראה שתשאלנו אמו מי עשה כן ויאמר לה התינוק פלוני עשה וגם פת נתן לי: **ומלי ליה כוחלא.** נותן כחול סביב עינו וכן לשונו בתלמוד: **לכשפים.** שתחשדנו שכשפו: **לאגלויי.** מי נתנו לו: **מתן שכרה כו'.** והוא הודיעם [ע"י משה] בעל פה מה שכרה: **רב חסדא.** כהן הוה [ז] כדאמרינן (ברכות פ"ו דף מד.) גבי עיר אחת היתה בא"י ובה שמונים זוגות אחים כהנים הנשואים שמונים זוגות אחיות כהנות ובדקו מסורא עד נהרדעא ולא אשכחו אלא תרתי בנתיה דרב חסדא דהוו נסיבי לרמי בר חמא ולמר עוקבא בר חמא: **הוה נקיט תרתי מתנתא דתורא.** זוג של זרוע לחיים וקיבה שנתנו לו ורשאי להאכילן לישראל. ואע"ג דרב חסדא בח"ל הוה לא ילפינן מהכא דמתנות נוהגות בזמן הזה דהאידנא נהוג עלמא כתלתא סבי (ברכות דף כב.) כרבי יאשיה בכלאים וכרבי יהודה [ח] בטבילת בעלי קריין לת"ת וכרבי אלעאי בראשית הגז שהיה אומר אינו נוהג אלא בארץ וכן מתנות בימי רב חסדא אכתי לא נהוג כר' אלעאי ובימי ר"נ בר יצחק [ט] נהוג כוותיה בראשית הגז ולא במתנות והשתא קא חזינא דנהוג אף במתנות וכי היכי [א] דאחזו במנהג בראשית הגז בימי ר"נ ולא מחינא בהו והנהגא כולא כוותיה השתא דנהוג אף במתנות לא משנינן מנהגא: **חדתא.** חדשה שלא שמעתיה: **מילתא אלבישייהו יקירא.** מעיל דמיו יקרים למי שרגיל ללובשו. כלומר לפי שאתה תלמידו של רב ורגיל בשמועותיו אתה מחזר אחריהם: **משקל ב' סלעים.** לאו דוקא נקט. בתלמידי רבינו יצחק הלוי מצאתי כתונת פסים סביב פס ידו נתן מילת ולא כל הכתונת: **שישיבתה קרובה.** שנתיישבו בה מקרוב כלומר עיר חדשה: **דמקרבא.** לנוס שם: **וזוטא.** ולא נריכין אתם להקפיד על קיומה: **הא קא חזו לה.** למה ליה למימר להו: **שישיבתה קרובה.** שנה אחת קדמה לה סדום כדמפרש של סדום חמשים ושתים דע"כ בוני מגדל בארץ שנער היו ולא היה ישוב בעולם אלא באותה בקעה כדכתיב (בראשית יא) ויהי כל הארץ שפה אחת וגו' ויהי בנסעם מקדם ומשם נפוצו למקומות אחרים כשנתפלגו ובנו להם עיירות ומשנתפלגו עד שחרבה סדום אינו אלא חמשים ושתים שנה שהרי בסוף ימי פלג נתפלגו הארצות כדתניא בסדר עולם אמר רבי יוסי נביא גדול היה עבר שקרא בנו פלג כי בימיו נפלגה הארץ [שם י] ואם תאמר בתחלת ימיו והלא יקטן אחיו קטן ממנו והוליד משפחות ונתפלגו ואם תאמר באמצע ימיו לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש נתן לך סימן ולא תדע באיזו משנותיו אלא בסוף ימיו לא וחשוב שנותיו של פלג ונמצא שנה שמת בה היא שנת מ"ח לאברהם וכשחרב סדום שנת צ"ט לאברהם שהרי בו ביום נתבשרה שרה ולשנה אחרת ילדה ואברהם בן מאת שנה וגו' (שם כא): **ושלותה.** האמורה בה גאון שבעת לחם ושלות השקט היה לה וגו' (יחזקאל טז) וכתיב נתיב לא ידעו עיט לא הדריכוהו וגו' (איוב כח):

עשרים

תוספות

שאני בית הכסא דנפיש זוהמא. תימה בסוף פ"ק דנדרים (דף ז.) גרס בעי רבינא הזמינו לבית הכסא והזמינו לבית המרחץ מהו אלמא במרחץ נמי מיבעי ליה ויש שמוחקין אותו שם מן הספרים משום הך דהכא ומיהו יש לקיים שם הגיר' והכא ה"פ מאי לאו כי היכי דלא איפשיטא ליה מבית הכסא ה"נ לא איפשיטא ליה מבית המרחץ ומשני שאני בית הכסא דנפיש זוהמיה להכי לא איפשיטא ליה אבל מרחץ בתר דבעיא הדר פשטא א"נ הזמינו לבית המרחץ אינו מדברי רבינא אלא הש"ס הוא דמסיק שאינו רוצה לחלק וכן יש בכמה מקומות: **דמתרגמינן** אלהא מהימנא. תימה [א] דשלום נמי מתרגמינן דעבד ליה שלום וי"ל דהתם [ב] קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דאי לא קראו שלום אלא בעי למימר ה' שלום ה' העושה לו שלום א"כ ה"ל למימר ה' שלומו:

הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו. ודוקא במתנה שנותן לו ע"י אהבה שאין המקבל מתבייש אבל הנותן לדקה שהמקבל מתבייש מתן בסתר יכפה אף (משלי כא): **יהבה** ניהליה. דמותרת לזרים כפירוש הקונטרס והכי מוכח בפרק הזרוע (חולין קלג.) והא דאמר בפ"ב דכתובות (דף כה.) חזקה לכהונה חילוק מתנות כגון שמעיד לו דבתורת כהונה יהבה ניהליה:

ה"ג נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. ואע"ג דבלאו הכי נגזר דכתיב (בראשית טו) ועבדום וענו אותם שמא לא היה נגזר עליהם עינוי כ"כ אלא ע"י זה שהרי ארבע מאות שנה התחילו [י] קודם שנולד יצחק ל' שנים: **ושל** סדום נ"ב שנה. כמו שמוכיח בקונ' שהיה אברהם בן מ"ח שנה כשנבנית סדום ושלותה כ"ו שנים משמע שהיה אברהם בן ע"ג כשהרג את המלכים [ג] ובסדר עולם משמע שהיה בן ע"ה שנה כשהכה את המלכים דקאמר התם אברהם אבינו כשנדבר עמו בין הבתרים בן ע' שנה היה שנאמר ויהי מקץ שלשים שנה וגו' וחזר לחרן ושהה שם ה' שנים שנאמר ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן וגו' ואותה שנה שיצא מחרן שנת רעב היתה ירד למצרים ושהה שם ג' חדשים בא וישב לו באלוני ממרא היא שנה שכבש את המלכים ולפ"ז לא היתה שלותה אלא כ"ד וצריך לומר שהיתה בשלוה ג' שנים בתחלה:

ולא

מסורת הש"ס

א) בילה טז., ב) [שם ע"ש], ג) ג"ז שם, ד) [נ"ל ברבין], ה) מגילה טז:, ו) ס"א א"ר יצחק ישיבתה של צוער נ"א שנה, ז) עי' רש"י חולין מד: ד"ה רב חסדא ומה שרשמתי שם, ח) [נ"ל וכר"י בן בתירה. מצור דבש], ט) [ברכות כב.], י) גירסת רש"ל משנולד יצחק והשאר נמחק [ועי' בשל"ה דף קסא. במלה שמורה ד"ה ברוך שומר וכו' ביאור יפה בדברי תוס' הללו] ועי' מהרש"א,

תורה אור השלם

1 וַיִּבֶן שָׁם גִּדְעוֹן מִזְבֵּחַ לַיְיָ וַיִּקְרָא לוֹ יְיָ שָׁלוֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה עוֹדֶנּוּ בְּעָפְרָת אֲבִי הָעֶזְרִי: שופטים ו כד

2 וְיָדַעְתָּ כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים הָאֵל הַנֶּאֱמָן שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו לְאֶלֶף דּוֹר: דברים ז ט

3 וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לָדַעַת כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדִּשְׁכֶם: שמות לא יג

4 וַיְהִי בְּרֶדֶת מֹשֶׁה מֵהַר סִינַי וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיַד מֹשֶׁה בְּרִדְתּוֹ מִן הָהָר וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ: שמות לד כט

5 הִנֵּה נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרֹבָה לָנוּס שָׁמָּה וְהִוא מִצְעָר אִמָּלְטָה נָּא שָׁמָּה הֲלֹא מִצְעָר הִוא וּתְחִי נַפְשִׁי: בראשית יט כ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הוה נקט וכו' וכי היכי דאחזוק במנהג בראשית הגז:

רבינו חננאל

אמר רב המנונא אסור ליתן שלום לחבירו בבית הכסא שהשם גופיה איקרי שלום, שנאמר ויקרא לו ה' שלום, אבל לומר נאמן בבית הכסא מותר שאינו שם שנאמר האל הנאמן ומתרגמינן אלהא מהימנא. אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו, שנאמר לדעת כי אני ה' מקדשכם. והני מילי במילתא דלא עבידא לאיתגלויי, אבל במילתא דעבידא לאיתגלויי לא, שנאמר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו. אמר רב לעולם אל ישנה אדם בנו אחד משאר בניו, שהרי בשביל ב' סלעים מילת שהוסיף יעקב אבינו ליוסף נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. אמר רב לעולם יחזור אדם וישב בעיר שישיבתה קרובה [שמתוך שישיבתה קרובה] עונותיה מועטין. א"ר חנן מאי קרא, שנאמר הלא מצער היא ותחי נפשי, כלומר מצער עתה בקרוב נתיישבה. א"ר יצחק ישיבת צוער נ"א שנה היתה שנאמר אמלטה נא שמה נא בגימטריא הכי הוו. ישיבתה של סדום נ"ב שנה הוה שהיתה מוקדמת לצוער שנה ושלותה כ"ו דכתיב

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פ"ג מהל' ק"ש הל' ה טוש"ע א"ח סי' פה סעיף ב:

טז ב מיי' פ"ו מהל' נחלות הלכה יג סמג עשין לו טור ח"מ סי' רפב:

מוסף רש"י

לדעת כי אני ה' מקדשכם. ריש[ה] דקרא אך את שבתותי תשמרו, ומאי לדעת, רוצה אני שתודיעם מה מתנה חשובה אני מבקש ליתן להם (ביצה טז.). **צריך להודיע לאמו.** לעשות לו אות וסימן, שאם יאכלנו קודם שיודיע לאמו תראה את האות ותשאלנו מי עשה לך כך והוא יאמר פלוני וגם נתן לי פת, ומתוך כך ידעו אביו ואמו שהוא אוהבם ותרבה חיבה וריעות בישראל (שם). **אינו צריך להודיעו.** לומר שלא יהא זה יושב ותוהה מהיכן בא עליו דבר זה (שם). **ומשה לא ידע.** אלמא נתן לו הקב"ה קרון עור פניס ולא הודיעו (שם). **דעבידא לאגלויי.** כגון קרון עור פנים דמשה, שהודיעוהו הרואין לא צריך הנותן להודיעו (שם). **שישיבתה קרובה.** נתיישבה מקרוב לפיכך לא נתמלאה סאתה עדיין (בראשית יט כ).

מוסף תוספות

א. בתוס' הרא"ש כתוב: ה' שלום. ב. ודאי מתרגמינן נמי דעבד ליה שלים דלהכי. תוס' הרא"ש. ג. [ד]בהפיכתה הי' אברהם בן צ"ט שנה שהרי היתה ההפיכה שנה אחת קודם שנולד יצחק צא מהם ששה ועשרים שנה למפרע של שלוה נמצא שבן ע"ג שנה היה במלחמת המלכים. תוס' ברכות ז:

רב נסים גאון

רב חסדא הוה נקט מתנתא דתורא בידיה. רב חסדא כהן הוה ותמצא במסכת ברכות בפרק כיצד מברכין [דף מד] אמר ר' יצחק עיר אחת היתה בארץ ישראל וגופנא שמה והיו בה שמונים זוגים אחים כהנים [נשואים] לשמונים זוגות אחיות כהנות, ובדקו רבנן מסורא ועד נהרדעא ולא אשכחו אלא תרתי בנתיה דרב חסדא כהן כהני, ואע"ג דאינהי כהנתא אינהו לא כהני.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

כ"ו דכתיב [1] שתים עשרה שנה עבדו את כדרלעומר ושלש עשרה שנה מרדו ובארבע עשרה שנה וגו': ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב [א] כל עיר שגגותיה גבוהין מבית הכנסת לסוף חרבה שנאמר [2] לרומם את בית אלהינו ולהעמיד את חרבותיו וה"מ בבתים אבל [א] (א) [ב] בקשקושי [ג] ואברורי לית לן בה אמר רב אשי אנא עבדי למתא מחסיא דלא חרבה והא חרבה מאותו עון לא חרבה: ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב תחת ישמעאל ולא תחת נכרי תחת נכרי ולא תחת חבר תחת חבר ולא תחת תלמיד חכם תחת ת"ח ולא תחת יתום ואלמנה: ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב כל חולי ולא חולי מעים כל כאב ולא כאב לב כל מיחוש ולא מיחוש ראש כל רעה ולא אשה רעה: ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב אם יהיו כל הימים דיו ואגמים קולמוסים ושמים יריעות וכל בני אדם לבלרין אין מספיקים לכתוב חללה של רשות מאי קראה אמר רב משרשיא [3] שמים לרום וארץ לעומק ולב מלכים אין חקר: [ג] ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב [ג] יפה תענית לחלום כאש לנעורת אמר רב חסדא [ד] ובו ביום ואמר רב יוסף [ה] אפי' בשבת רב יהושע בריה דרב אידי איקלע לבי רב אשי עבדי ליה עיגלא תילתא אמרו ליה לטעום מר מידי אמר להו בתענית יתיבנא אמרו ליה ולא סבר ליה מר להא דרב יהודה דאמר [ד] רב יהודה [ו] לוה אדם תעניתו ופורע א"ל תענית חלום הוא ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב יפה תענית לחלום כאש לנעורת ואמר רב חסדא ובו ביום ואמר רב יוסף אפי' בשבת: ואם התחילו אין מפסיקין מפסיקין לק"ש: הא תנא ליה רישא אין מפסיקין סיפא אתאן לדברי תורה דתניא [ה] חברים שהיו עוסקין בתורה [ז] מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה א"ר יוחנן [ח] לא שנו אלא כגון ר"ש בן יוחי וחביריו שתורתן אומנותן אבל כגון אנו מפסיקין לק"ש ולתפלה והתניא כשם שאין מפסיקין לתפלה כך אין מפסיקין לק"ש כי תני ההיא [ט] בעיבור שנה דאמר רב אדא בר אהבה וכן תנו סבי דהגרוניא אמר רבי אלעזר בר צדוק כשהיינו עוסקין בעיבור השנה ביבנה לא היינו מפסיקין לא לקריאת שמע ולא לתפלה: **מתני'** [י] לא יצא החייט במחטו סמוך לחשכה [ו] שמא ישכח ויצא ולא הלבלר בקולמוסו ולא יפלה את כליו [ז] ולא יקרא לאור הנר באמת אמרו החזן רואה היכן תינוקות קוראין אבל הוא לא יקרא כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה: **גמ'** תנן התם לא [ח] [כ] יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"ר בר"ה וישתה ברה"י אבל אם הכנים ראשו ורובו למקום שהוא שותה מותר וכן

רש"י

עשרים ושש דכתיב שתים עשרה שנה עבדו את כדרלעומר. אין זו שלוה וי"ג מרדו אין זו שלום שהיו בהן מלחמות הרי כ"ה שנים ושנת כ"ו נהרג כדרלעומר והיתה בשלוה כ"ו הנותרים מנ"ב: **לרומם בית אלהינו.** ועל ידי כן זכינו לתת לנו גדר ביהודה: **קשקושי ואברורי.** [י] בירניות ומגדלים: רב אשי ראש ישיבה היה במתא מחסיא ומנעם מלהגביה בתיהם יותר מבהכ"נ: **תחת ישמעאל.** לשמשו: **ולא תחת נכרי.** אדומים שהיו רשעי' יותר: **חבר.** (א) אומה מבני פרסיים: **תלמיד חכם.** אם יקניטנו יעינשנו וכן יתום ואלמנה מפני שדמעתן מצויה: **חולי.** הוא חולי ארוך המנוונהו [כ] והולך ומתיש כח כגון אשתא וחולי הראש: **כאב.** הוא ההולך ובא כגון כאב שן כאב מכה: **מיחוש.** חששא בעלמא לפי שעה וקל: **חללה של רשות.** עומק לבם שהוא צריך להיות לו לב לכמה מדינות למס הקצוב ולכמה מלחמות ולכמה משפטים והכל ביום אחד: **עיגלא תילתא.** (ב) שלישי לבטן שהוא משובח מפני שהבהמה בקטנותה אינה עדיין בכחה והולד ראשון ושני אינו בריא: **והא תנא ליה רישא אם התחילו אין מפסיקין.** וגבי תפלה קיימינן ולמה ליה למיהדר למיתני ואין מפסיקין לתפלה: **אתאן לדברי תורה.** ומילתא אחריתי נקט: **חברים העוסקין בתורה מפסיקין.** תורתן לקריאת שמע דזמנה דאורי' ובשכבך ובקומך [ט] ואין מפסיקין לתפלה: **אבל אנו.** הואיל ומפסיקין תורתנו לאומנותנו כ"ש שנפסיק לתפלה: **עיבור שנה.** שהיו עולים שבעה לעלייה ונושאין ונותנין אם השנה ראויה וצריכה להתעבר כדאמר בסנהדרין (יא:) על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה: **מתני' שמא ישכח ויצא.** משתחשך: **ולא יפלה את כליו.** מבער כנים מבגדיו דמתרגמינן בערתי פליתי (דברים כו) ולקמן (יב.) מפרש טעמא: **ולא יקרא לאור הנר.** בספר שמא יטה הנר להביא השמן לפי הפתילה שידלק יפה ונמצא מבעיר בשבת: **החזן.** חזן הכנסת המקרא שבעה הקוראים בתורה ופעמים שאינו יודע היכן צריכין לקרות למחר ורואה היכן קורין תינוקות של בית רבן בשבת זו והן קורין בסדר לאור הנר בבית הכנסת ויודע שהיא פרשה של שבת זו. ל"א חזן מלמד תינוקות ורואה היכן יתחילו למחר והיכא יסיימו פרשיותיהן: **כיוצא בו.** לעשות הרחקה לעבירה אמרו: **לא יאכל הזב עם הזבה.** וכ"ש טהור עם הזבה: **מפני הרגל עבירה.** מפני שמתוך שמתיחדין יבא לבעול זבה שהיא בכרת: **גמ' לא יעמוד אדם** [י] **ברה"י.** ויושיט פיו וראשו לרה"ר לאחוז כלי ולשתות גזרה שמא יוציא הכלי אליו ונמצא מתחייב חטאת: וכן

תוספות

ולא תחת חבר. פירש בקונטרס חבר פרסיים ול"נ דפרסיים היו בבבל מימות כורש כדפירש"י בפ"ב דגיטין (דף יז.) וחברים בימי רבי יוחנן אתו לבבל כדאמר בהבא על יבמתו (יבמות סג:) [ב] ועוד דאמרינן בקדושין (עב.) הראני פרסיים דומין לחיילות בית דוד הראני חברין דומין למלאכי חבלה משמע דחברי אומה אחרת היא והא דאמר בפרק ב' דגיטין (דף יז.) אתא חברא שקל שרגא מקמייהו אמר רחמנא או בטולך או בטולא דבר עשו למימרא דבני אדומים מעלי מפרסיים והתניא אלהים הבין דרכה וגו' ידע הקב"ה שאין ישראל יכולים לקבל רוב גזרותיו של עשו הרשע עמד והגלו אותם לבבל לאו משום דחברים היו פרסאי אלא עיקר היו הפרסיים והחברים שביניהם היו כפופין להן ומשני הא מקמי דאתו חברי לבבל היו פרסאי מעלו מרומאי והא דקאמר או בטולך או בטולא דבר עשו בתר דאתו חברי לבבל בימי ר' יוחנן כדמוכח בהבא על יבמתו (יבמות סג:) והרשיעו את הפרסיים דרומיים מעלי מפרסאי ורש"י פירש שם דאתו חברי לבבל פרסיים בימי כורש ול"נ כדפרישי' דהא בימי רבי יוחנן אתו חברי ופרסיים בימי כורש וכדמוכח בקדושין (דף עב.) דלאו אומה אחת הן והר"ר יעקב מקורביל (ג) [י] מפרש דחברים היו משרתים מפרסיים דומים למלאכי חבלה לפי שלובשים בגדים שחורים ורחבים והיינו דשקל הכומר שרגא להביא לע"ז שלהן:

כגון אנו מפסיקין בין לקריאת שמע בין לתפלה. והא דאמר ליה רבי זירא לרבי ירמיה [ט] מסיר אזנו משמוע תורה וגו' וי"ל תורתו היתה אומנתו או עדיין לא היתה שעה עוברת:

כגון רבי שמעון בן יוחי וחבריו. והא דאמר לקמן (דף לג:) [ג] כי הוה מטיא (זמן תפלה) לביש ומכסי ומצלי [ד] ההוא [ט] מצלי היינו ק"ש [ה]:

בעיבור שנה. שלא יתקלקלו המועדות:

שמא ישכח ויצא. אליבא דרבא דאמר לא גזרי גזירה לגזירה אין לפרש שמא ישכח המחט [ו] דאפילו יצא ליכא איסור דאורייתא כדאיתא בפ"ב דב"ק (דף כו:) [ז] הכיר בה ושכחה לענין שבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה אלא שמא ישכח את המחט להצניעו עד שיהיה שבת ולבסוף כשיזכור את המחט ישכח שהוא שבת ויצא: **לא** יעמוד אדם ברה"ר וישתה ברה"י. בהמוצא תפילין (עירובין דף צט.) מוקי לה בחפצים הצריכים לו ודברי הכל פי' אפי' רבנן דאמרי עומד אדם בר"ה ומטלטל ברה"י הכא מודו דכיון דצריך לשתות [ח] איכא למיחש שמא יביאם אצלו [ט] וא"ת השתא נמי כי יכניס ראשו ורובו אמאי שרי הא מפיק מרה"י לרה"ר שלוקח ברה"י ונחית בבטנו ברה"ר [י] דהכי אמר התם השתין מים ורק חייב חטאת ויש לומר דבליעתו היינו הנחתו ואין לחוש במה שבא נכנסים לתוך מעיו כדאמר [יא] (לקמן דף פ.) הוציא דיו לכתוב ב' אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב דכתיבתו זו היא הנחתו ואתי שפיר הא דפרק אמרו לו (כריתות דף יג:) יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואשם אחד רבי מאיר אומר אף אם היתה שבת והוציאו בפיו חייב והשתא היכי תני ר"מ הוצאה דלא מחייב עלה עד שתנוח במעיו בהדי הנהו דמחייב

מסורת הש"ס

א) [בלשון ישמעאל מגדל], ב) [גי' הערוך אברואי פי' חומת העיר בלשון פרסי], ג) תענית יב: ע"ש, ד) [ע' תוס' לקמן כד. ד"ה תעני'], ה) [לקמן קמט.], ו) עירובין כ. ע"ש לט. ע"ש, ז) פי' בניינים העשוין לנוי, ח) בס"א: המנוול, ט) [דברים ו], י) בדפ"א הגי' ברה"ר וכו' לרה"י, כ) [וכן מפרש הערוך בערך חבר], ל) [לעיל יו"ד.], מ) [צ"ל עידן לוויין],

תורה אור השלם

1 שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה עָבְדוּ אֶת כְּדָרְלָעֹמֶר וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָרָדוּ: וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּא כְדָרְלָעֹמֶר וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּכּוּ אֶת רְפָאִים בְּעַשְׁתְּרֹת קַרְנַיִם וְאֶת הַזּוּזִים בְּהָם וְאֵת הָאֵימִים בְּשָׁוֵה קִרְיָתָיִם: בראשית יד ד-ה

2 כִּי עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבְעַבְדֻתֵנוּ לֹא עֲזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ וַיַּט עָלֵינוּ חֶסֶד לִפְנֵי מַלְכֵי פָרַס לָתֶת לָנוּ מִחְיָה לְרוֹמֵם אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ וּלְהַעֲמִיד אֶת חָרְבֹתָיו וְלָתֶת לָנוּ גָדֵר בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלָ͏ִם: עזרא ט ט

3 שָׁמַיִם לָרוּם וָאָרֶץ לָעֹמֶק וְלֵב מְלָכִים אֵין חֵקֶר: משלי כה ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חבר אומה. נ"ב ורש"י בפ' כיצד דף מה ריש ע"א חברי שם אומה שהיתה עם פרסיים עכ"ל: (ב) ד"ה עגלא תלתא שלישי. נ"ב ובעירובין דף סג. דחה רש"י בעלמו פי' זה ע"ש: (ג) תום' ד"ה ולא תחת וכו' והר' יעקב מפריז פירש דחברים הם כומרים מפרסיים דומים למלאכי חבלה:

גליון הש"ס

גמ' חברים שהיו עוסקים בתורה מפסיקין לק"ש. עי' מ"ק ט ע"ב תוס' ד"ה כאן במלוה וכו' וצ"ע ועמד בזה הרא"ח בתשובותיו: **מתני' שמא ישכח ויצא.** עיין לעיל ג ע"א תוס' ד"ה עקירת גופו: **תום' ד"ה** כגון ר"ש וחבריו. מצלי היינו קריאת שמע. עיין ברכות טו ע"א תוס' ד"ה אמאן:

מוסף רש"י

ואפילו בשבת. יכול להתענות כדי שיתבטל לער גופו (תענית יב:). **ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד.** דחיישינן שמא ימשך גופו למקום רגליו ויוציא הכלי עמו (עירובין כ. וכעי"ז שם צט.).

תום' ישנים

א) ואמר רבינו יעקב דהכי גגין דידן כקשקושי דמיין לפי שאין מתשמשין עליהן כמו שהיו רגילין להשתמש על גגותיהם בימי חכמים ולפי"ז א"צ להגביה בהכ"נ יותר משאר גגין:

מוסף תוספות

א. דדוקא בימיהם שהיה עיקר תשמישו של הגג שהיו שוכבין שם והוה גנאי לעשות תשמיש למעלה מבית הכנסת. הגהות מרדכי סימן תנ"ז.

עין משפט נר מצוה

סח א מיי' פי"א מהל' תפלה הל' ב טוש"ע א"ח סי' קו סעיף ב:
סט ב טוש"ע שם:
ע ג מיי' פ"א מהלכות תענית הלכה יב סמג עשין דרבנן ג טוש"ע א"ח סי' רפח סעיף ג [וברי"ף כאן ובפ"ק דתענית ד' קע"ב. וברא"ש כאן ובפ"ט דברכות סי' ה' ובפ"ק דתעני' סי' טז]:
עא ד מיי' שם טוש"ע או"ח סי' תקסח סעיף ג:
עב ה מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סי' רפח סעיף ד:
עג ו מיי' פ"ד מהלכות נדרים הלכה טז סמג לאוין רמב טוש"ע א"ח סי' תקסח סעיף ב:
עד ז ח מיי' פ"ב מהל' ק"ש הלכה ה ופ"ו מהל' תפלה הל' ח סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קו סעי' ג:
עה ט מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ה:
עו י מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה כו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רנב סעיף ו:
עז כ מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה ג סמג שם טוש"ע א"ח סי' שנ סעיף א:

רבינו חננאל

שתים עשרה שנה עבדו את כדרלעומר ושלש עשרה שנה מרדו, הרי כ"ה שנה, ובארבע עשרה למרידה בא כדרלעומר והחריבה נמצאת שלותה כ"ו שנים ותשלום נ"ב לישיבתה. **וכל עיר** שגגותיה גבוהות מן הכנסת סופה ליחרב שנאמר לרומם בית אלהינו ולהעמיד את חרבותיו. אמר רב אשי [אנא] עבדי למתא מחסיא שהגבהתי הכנסת למעלה מכל גג דלא ליחרב מהאי עון א) לעולם. **אמר רב** תחת נכרי ולא תחת ישמעאל, תחת ישמעאל ולא תחת חבר, שהן רעים, כדגרסינן ביבמות תחת חבר ולא תחת ת"ח, כלומר אין בו כח להציל מיד הרשעים בזרוע רמה, וכ"ש יתום ואלמנה. **אמר רב** כל חולי ולא חולי מעיים, וכל כאב ולא כאב לב, כל מחוש ולא מחוש ראש. **אמר רב** יפה תענית לחלום כאש בנעורת. אמר רב חסדא ובו ביום. אמר רב יוסף ואפילו בשבת. (ואינו תענית חלום) זה שאמר רב לוה אדם תעניתו ופורע [ואינו תענית חלום] אלא שקיבל עליו מעצמו להתענות בו. ואפילו אם אירע בו אונס לוה ופורע, ודייקינן מהא דגרסי' בתעניות צערא קביל עליה כי הא שמעי' היכא דאירע בו [צער או אונס]. אמר רב לוה אדם תעניתו ופורע ותענית חלום בין כך ובין כך לא. **אם** התחילו אין מפסיקין כו'. ואוקימנא סיפא איצטריך לדברי תורה, דתניא חברים שהיו עוסקין בתורה מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה. א"ר יוחנן לא שנו אלא כגון רשב"י וחביריו שתורתן אומנותן אבל כגון אנו מפסיקין אפילו לתפלה. והא דתניא כשם שאין מפסיקין לתפלה כך אין מפסיקין לק"ש ההיא בעיבור שנה תניא, דא"ר אלעזר בר' צדוק כשהיינו עסוקים בעיבור שנה ביבנה לא היינו מפסיקין לא לק"ש ולא לתפלה. מתני' לא יצא החייט במחטו סמוך לחשכה כו'. ירושלמי [לעיל בהלכה] בן ממה דתנינן מנחה ותני לה ר' חייא חשיכה, הדא אמר דמחייב

ב. דאמרו ליה לר' יוחנן אתו חברי לבבל שגא נפל. תוס' גיטין יז. ג. עליה דרשב"י כי הוה יתיב במערתא. פי' הר"ן. ד. אלמא הוו מפסיקין לתפלה. ר"ל. ה. והאי דנקט מצלו לאו דוקא. שיטה להר"ן. ו. שעליו. תוס' הרא"ש. ז. [גבי] היתה אבן מונחת לו בחיקו. תוס' הרא"ש. ח. המשקים חפצים הצריכין לו ניגוה. פי' הר"ן. ט. אפי' שותה בכלים שאינן צריכין לו. פי' הר"ן, אבל בחפצים שאינם צריכים לו בפלוגתא דר"מ אוסר ורבנן שרו. ריטב"א. י. דמחשבתו משויא ליה מקום. ריטב"א. יא. בתוס' הרא"ש נוסף: דאז חשוב כמונח ואפי' הוא מהלך. (ועי' תוס' הבא אית לה מהוגלא דיו וע' שפ"ח).

אפילו חשיכה דתנינן בתרה מנחה היא. תנן התם בסוף עירובין, לא יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"ר, ולא ברשות היחיד, אא"כ הכניס ראשו ורובו למקום ששותה

א) אולי כיון רבינו בתיבת לעולם למש"כ התו"ש בחידושיו לשבת בתועלת שעשה רב אשי שלא תחרב היינו שלא תהא נשארת בחורבנה לעולם כשעתיד הקב"ה לחזור בתי כנסיות לישובן וכדאיתא בברכות נ"ח ב' תחזור גם היא לישובה. והיינו דכתיב ולהעמיד את חרבותיו ע"ש ודו"ק.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עין משפט נר מצוה

עה א מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה ג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שנ סעיף א:
עו ב מיי' פ"ה מהל' מעשר הלכה טז:
פ ג מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה כו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רנב סעיף ו:
פא ד ה מיי' שם הלכה כא וסמג שם טוש"ע או"ח סי' שא סעיף יב:
פב ו מיי' שם הל' כב טוש"ע שם סעיף יב:
פג ז מיי' פי"ב מהל' טומאת אוכלין הל' ג:

גמרא

וכן בגת [א]איבעיא להו כרמלית מאי אמר אביי היא היא רבא אמר [ב][א]היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה אמר אביי מנא אמינא לה דקתני וכן בגת מאי גת אי רשות היחיד תנינא אי רשות הרבים תנינא אלא לאו כרמלית רבא אמר וכן בגת לענין מעשר וכן אמר רב ששת וכן בגת לענין מעשר [ג]דתנן שותין על הגת בין על החמין בין על הצונן ופטור דברי ר' מאיר ר' אלעזר בר' צדוק מחייב וחכ"א [ב]על החמין חייב על הצונן פטור [ד]מפני שהוא מחזיר את המותר תנן לא יצא החייט במחטו סמוך לחשיכה שמא ישכח ויצא מאי לאו דתחובה לו בבגדו [ג]לא דנקיט ליה בידיה ת"ש לא יצא החייט במחטו התחובה לו בבגדו מאי לאו בערב שבת לא [ד]כי תניא ההיא בשבת והתניא לא יצא החייט במחטו התחובה בבגדו בע"ש עם חשיכה הא מני רבי יהודה היא דאמר אומן דרך אומנתו חייב [ה]דתניא [ה]לא יצא החייט במחטו התחובה לו בבגדו ולא נגר בקיסם שבאזנו ולא סורק במשיחה שבאזנו ולא גרדי באירא שבאזנו ולא צבע בדוגמא שבצוארו ולא שולחני בדינר שבאזנו ואם יצא פטור אבל אסור דברי ר"מ ר' יהודה אומר אומן דרך אומנתו חייב ושאר כל אדם פטור תני חדא לא יצא הזב בכיסו ואם יצא פטור אבל אסור ותניא אידך [ו]לא יצא ואם יצא חייב חטאת אמר רב יוסף לא קשיא הא ר"מ הא ר' יהודה א"ל אביי אימור דשמעת ליה לרבי מאיר במידי דלאו היינו אורחיה במידי דהיינו אורחיה מי שמעת ליה דאי לא תימא הכי אלא [ו]מעתה הדיוט שחקק קב בבקעת בשבת לר"מ הכי נמי דלא מחייב אלא אמר רב המנונא לא קשיא כאן בזב בעל שתי ראיות כאן בזב בעל ג' ראיות מ"ש זב בעל שתי ראיות דחייב דמיבעי ליה לבדיקה זב בעל ג' נמי מיבעי ליה לספירה לא נצרכא אלא לבו ביום והא מיבעי ליה כדי שלא יטנפו כליו א"ר זירא האי תנא הוא דאמר [ט]כל אצולי טינוף לא קא חשיב דתנן [ז]הכופה קערה על הכותל אם בשביל שתודח הקער' הרי זה [1]בכי יותן אם בשביל שלא

רש"י

וכן בגת. לקמיה מפרש לה: כרמלית. כגון בקעה דמדרבנן הוא דאסור להכניס ולהוציא: מהו. לעמוד ברה"י או ברה"ר ויושיט ראשו לכתחלה לתוכו וישתה: היא היא. כשם שאסרנו זו במשנתנו כך זו אסורה: היא גופה. אפי' יוציא הכלי מתוכה לרשות היחיד או מתוכה לרה"ר מדרבנן בעלמא הוא: ואנן ניקום ונגזור. הושטת ראשו אטו הוצאת כלי: אי נימא רה"י. כגון גבוה י' וקאמר דלא יעמוד ברה"ר וישתה לתוכה תנינא: ואי רה"ר. כגון אינה גבוה ג': לענין מעשר. דשתיה על הגת ממש שלא עקרו משם להוציאו חוצה הויא שתיית עראי ופטור ממעשר כל זמן שלא ירד לבור שהוא גמר מלאכתו למעשר אבל להוציאו משם הוי קבע שאין בדעתו להחזיר המותר ואע"ג דלא נגמר מלאכתו למעשר אסור: בחמין. שמזגו בחמין שוב אינו ראוי להחזיר המותר שלא יחמיץ את היין מחמת החמין: מאי לאו דתחובה בבגדו. שאין דרך הוצאה בכך ואפי' הוציאה לרשות הרבים משחשכה שבות בעלמא הוא וקא גזור סמוך לחשכה אטו חשכה אלמא גזרינן לאיסורי שבת גזירה לגזירה: כי תניא ההיא בשבת. עלמה דחדא גזירה איכא גזירה תחובה בבגדו אטו היכא דמפיק בידים: אומן. המוציא דרך אומנותו שהוא רגיל לצאת לפרקים כן בחול חייב דהשתא לדידיה ליכא אלא חדא גזירה דגזרינן סמוך לחשכה אטו חשכה: בקיסם שבאזנו. קיסם ארוך ושוה כעין סרגלא שמסרטטין בה ספרים שקורין ויר"א בלע"ז ובו משוין את הנסרים כדרך נגרים שלנו משוים בנטיית קו. ולי נראה שכל השנויין כאן אינו אלא שנותנין אותו בני האומנות עליהן בצאתם לשוק כדי שיכירו מאיזו אומנות הוא וישכרוהו למלאכה: סורק. בגדים שקורין פולור"ש: במשיחה. הוא קושר הקוצים שקורין קרדונ"ש וגם את הבגד תופר ומחבר בו ב' ראשין כשמותחו על יתדות האומנות לחובטו במקלות לזקוף את שערו: אירא. הוא צמר או צמר גפן שסותם בו פי הקנה לאחר שהניח בתוכו פקעיות הערב ומשייר בנקב מלא חוט לארוג וזורקו לקנה והפקיע מתגלגל לתוכו ולצאת אינה יכולה שנסתם הנקב: דוגמא. מעט צמר צבוע אדום ומעט צבוע שחור וכן בכל מיני צבע שמראה בהם דוגמא לאמר כזה תרצו או כזה תרצו: כיס שעושין לזב וקושרו לפי האמה לקבל בו את הזוב: הא רבי יהודה. דזו דרך הולכתו בחול: במידי דלאו היינו אורחיה. כגון כל אלו השנוין למעלה אין דרך הולכתו אלא ביד אפילו לאומן אלא בשעה שהוא רוצה להכריז לעצמו שהוא אומן אבל כיס לזב אין דרך הולכתו אלא בכך מי שמעת ליה דפטור: דאי לא תימא הכי. דמודה ר"מ במי שכל דרכו בכך: הדיוט שחקק קב בבקעת. הואיל ואינו אומן ואין דרך חקיקה בכך הכי נמי דפטור לרבי מאיר א"כ לא מחייב ר' מאיר בשבת אלא אומנין אלא על כרחך הואיל וכל דרך חקיקתו של זה בכך מחייב והכא נמי הואיל וכל דרך הולכה זו לזה בכך חייב: זב בעל שתי ראיות. חייב לפי שהכיס צריך לו לבדוק עצמו אם יראה עוד שלישית ויהיה זב גמור לענין קרבן וכיון דלצריכה לו הויא ליה לדידיה דרך הולכתו בכך: מיבעי ליה לספירה. דכתיב (ויקרא טו) וכי יטהר הזב וספר לו שבעת ימים ז' נקיים וצריך הוא לכיס לברר לו היום נקיים שאם יראה באחד מהן יסתור את הכל דבעינן רצופין דכתיב לטהרתו [שם] טהרה אחת לכולן שלא תהא טומאה מפסקת ביניהן [נדה לג:]: לבו ביום. כלומר יום שבת ראה הראיה שלישית דשוב אינו צריך לכיס כל אותו היום שאין אותו יום ממנין הנקיים: לא חשיב. הלכך לאו דרך הולכה היא לו: כפה קערה על הכותל. שיורדין גשמים עליו: הרי זה בכי יותן. דאחשביניהו להנך משקין הראה בדעתו שצריך להן ואע"ג דלא ניחא ליה נפילה שנפלו על הפירות לאחר זמן הוו מוכשרין דתנן (מכשירין פ"ד מ"ה) כל משקה שתחלתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר: שלא

תוספות

דמחייב בשעת בליעה[א] אלא[ב] אהוצאה מחייב נמי בשעת בליעה כדפרישית ורש"י תירץ בענין אחר בהמוצא תפילין (עירובין דף צט:) ובפ"ב דעירובין (דף כ. ושם) פירשתי ונראה דאע"ג [ה]דהלכה כר"מ בגזרותיו בהא דאמר לא יעמוד ברה"ר ומטלטל ברה"י או איפכא לית הלכתא כוותיה אלא כרבנן דשרו כדמוכח בהמוצא תפילין (שם דף צח:) דאמר מתני ליה רבי חנינא בר שלמיא לחייא בר רב קמיה דרב לא יעמוד כו' א"ל שבקת רבנן ועבדת כר"מ: **אמר** אביי מנא אמינא לה. דגזרינן גזירה לגזירה [ט]דוקא בהוצאה גזר אביי[ג] וכל הנהו דמייתי ראייה איירי בהוצאה אבל בעלמא לא גזר דהא בריש ביצה (דף ג.) פריך אביי למאן דגזר ביצה שנולדה בי"ט אטו פירות הנושרים היא גופה גזירה ואנן ניקום כו': **אלא** לאו כרמלית. ואע"ג [ט][ד]דאין כרמלית בכלים[ה] האי גת כיון דמחובר לקרקע לא שמיה כלי: **ואם** יצא פטור אבל אסור דברי ר"מ. והא דתנן בפרק במה אשה (לקמן דף סב.) [ו]ואם יצאה אשה במחט הנקובה חייבת חטאת התם לגמרי דרך הולכה בכך וכן גבי הא דאמר ר"מ אם (א) שכח והוציאה בפיו חייב התם נמי דרך להוציא המאכל בפה: **כל** אצולי טינוף לא קא חשיב. אע"ג דהוי אורחי' בכך כיון דלא הוי אורחיה אלא משום אצולי טינוף לא חשבינן הולכה כי אורחיה תדע דהא הכופה קערה בשביל שלא ילקה הכותל אינו בכי יותן אע"ג דניחא ליה שנופלים המים ברחוק מן הכותל ע"י הקערה כיון דלא ניחא ליה אלא משום אצולי טינוף לא חשבינן ניחותא לגבי הכשר ה"נ לא חשיב הולכה כי אורחיה ופריך התם לא ניחא ליה בהני משקין כלל הכא ניחא ליה בהאי כיס לקבולי בי' זיבה ובכה"ג שמקבל מים לאצולי טינוף חשוב משקה לרצון כדמוכח מסיפא וכי היכי דחשיב משקין המתקבלין אע"ג דלאצולי מטינוף (ב) משום דאחשבינהו קבלתן ה"נ חשיב כיס המקבל זיבה לאצולי מטינוף הולכה כי אורחיה:

תורה אור השלם

ו וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם: ויקרא יא לח

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואם יצא וכו' ר' מאיר אם היתה שבת והוציאו בפיו: (ב) ד"ה כל וכו' אע"ג דלאצולי מטינוף הן משום:

גליון הש"ס

[illegible]

מוסף תוספות

[illegible]

רב נסים גאון

[illegible]

מסורת הש"ס

א) עירובין צט., ב) [ביצה ג. וש"נ], ג) עירובין צט: מעשרות פ"ד מ"ד, ד) [כך טעמא מפני שהוא מחזיר את היין במשנה למעשרות רק בעירובין], ה) תוספתא פ"א, ו) [עי' מה שפירש בערוך ערך קב], ז) חולין נו. מכשירין פ"ד מ"ג, ח) כתובות נו.

לעזי רש"י

ויר"א. סרגל.
פולור"ש [פולונ"ש]. כובסים (הדורכים או הלוחצים או החובטים בבד כדי לאשפרו).
קרדונ"ש. דרדרים.

מוסף רש"י

[illegible]

רבינו חננאל

[illegible]

[illegible]

[illegible]

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מסורת הש"ס

א) [לקמן עג: וש"נ], ב) יומא ז: מנחות לו:, ג) [עי' תוס' מנחות לו: ד"ה אי קסבר], ד) לקמן קז:, ה) [לקמן יג:], ו) [שם איתא, רבין], ז) [תוספתא פי"ז], ט) [תוס' שם ע"ש], י) [נ"ל בשבת אומר וכו'], כ) [ר"מ מח"ז], ל) [שמות כח], מ) בס"א: לנחמם, להניח, נ) [קהלת פסוק ברכות הטובה].

תורה אור השלם

א וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְיָ: שמות כח לח

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא לסיפא עריבה שנתנה שירד דלף: (ב) רש"י ד"ה מי דמי התם לא ניחא: (ג) ד"ה שבת היא מלזעוק צריך (להכריע) תז"מ ונ"ב ס"א להרחיב: (ד) תוס' ד"ה שמא וכו' רימה אלו כנים שברא"ש ואין דרך שחורה הקופצת להיות בראש ונגלה פ"ב וכו' להרוג כנים ועוד בברכות כצ"ל:

גליון הש"ס

גמ' מי אלימא ממתניתין וכו'. לקמן דף פב ע"א עירובין דף פט ע"ב: שם ואין מבקרין חולין וב"ה מתירין. עי' לקמן קז ע"א תוס' ד"ה ואמר ר"א: רש"י ד"ה וב"ה מתירין דקסברי חפציך וכו'. לקמן דף קנ ע"א:

מוסף רש"י

בשביל שלא ילקה הכותל. וגלו על הקערה וממנו לפירות, לא הוכשרו, דלא ניחא ליה בהכון גשמים ובנפילתן (חולין טז.). כאילו הורג גמל. משום דגדול הוא נקט ליה (לקמן קז.).

רבינו חננאל

דחינן דגם בבעל ג' ראיות בעי כיס שאם יספור ימים טהורים וראה אח"כ, סותר כל הימים הטהורים, וחוזר לחשוב מאותו היום ולהבא ז' ימים טהורים ואח"כ יטהר. ושנינן כגון שראה זוב בו ביום בשבת ולא ספר ימים טהורים עדיין ואין צריך כיס לסתירה. ודחינן אם אין שם צורך הכיס לסתירה צריך לו כדי שלא יטנפו כליו. ודחה רב זירא ואמר האי תנא כל אצולי מטינוף לא חשיב ליה מלאכת מחשבת, כי האי תנא דהכופה קערה על פי הכותל. ואיפריכא הא דברי דירא ואמרינן מי דמי הכיס דזב לקערה בכותל כו'. ואוקימנא אביי ורבא הא דקתני חייב ר' יהודה דסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה והא דתני פטור לר' שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, וקיי"ל כר' שמעון. תנא דבי שמואל יוצא אדם בתפילין ע"ש עם חשיכה.

שלא ילקה הכותל אינו בכי יותן מי דמי התם לא קא בעי להו להני משקין כלל הכא קא בעי להו להאי כיס לקבולי ביה זיבה הא לא דמיא אלא לסיפא [א]עריבה (א) שירד דלף לתוכה מים הניתזין והנצפין אינן בכי יותן ושבתוכה הרי זה בכי יותן אלא אביי ורבא דאמרי תרוייהו ל"ק הא [א]ר' יהודה והא ר' שמעון תני דבי רבי ישמעאל [ב]יוצא אדם בתפילין בע"ש עם חשיכה מאי טעמא כיון (ג)דאמר רבה בר רב הונא [ג]חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה ק"ו מציץ מה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה [1]והיה על מצחו תמיד שלא יסיח דעתו ממנו תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה הלכך מידכר דכיר להו תניא חנניא אומר [ד]חייב אדם למשמש בבגדו ע"ש (ג)עם חשכה אמר רב יוסף הלכתא רבתי לשבת: לא יפלה את כליו כו': איבעיא להו לא יפלה את כליו ביום שמא יהרוג ורבי אליעזר היא דתניא אמר רבי אליעזר (ד)ההורג כינה בשבת כאילו הורג גמל ולא יקרא לאור הנר שמא יטה או דילמא תרוייהו שמא יטה ת"ש אין פולין ואין קורין לאור הנר (ס)מי אלימא ממתניתין ת"ש (ה)אין פולין לאור הנר ואין קורין לאור הנר (ו)אלו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון [ה]ש"מ דתרוייהו שמא יטה ש"מ אמר רב יהודה אמר שמואל [ו]אפילו להבחין בין בגדו לבגדי אשתו אמר רבא לא אמרן אלא דבני מחוזא אבל דבני חקליתא מידע ידעי ודבני מחוזא נמי לא אמרן אלא דזקנות אבל דילדות מידע ידיעי ת"ר אין פולין ברה"ר מפני הכבוד כיוצא בו אמר (ז)(רב) יהודה ואמרי לה רבי נחמיה אין עושין אפיקטויזין ברה"ר מפני הכבוד ת"ר (ח)המפלה את כליו מולל וזורק ובלבד שלא יהרוג אבא שאול אומר נוטל וזורק ובלבד שלא ימלול אמר רב הונא [ז]הלכה מולל וזורק וזהו כבודו ואפי' בחול רבה מקטע להו ורב ששת מקטע להו רבא שדי להו לקנא דמיא אמר להו רב נחמן לבנתיה קטולין ואשמעינן לי קלא דסנוותי תניא (ט)רשב"א אומר אין הורגין את המאכולת בשבת דברי ב"ש [ח]וב"ה מתירין וכן היה רשב"א אומר משום רשב"ג אין משדכין את התינוקות לארס ולא את התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות ואין מנחמין אבלים(ס) ואין מבקרין חולין בשבת דברי בית שמאי [ט]וב"ה מתירין: ת"ר הנכנס לבקר את החולה (י)אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא ור"מ אומר יכולה היא שתרחם

רבי

רש"י

שלא ילקה כו'. דהיינו אצולי טינוף לא חשיב ליה הך כפייה: מי דמי. (ב) הא לא ניחא ליה בהנך משקין כלל ודרצונו לא ירדו והוי נמי דכפיית קערה חשיבא ליה אנן חשיבותא דמשקין בעינן וכפייה זו אינה אלא לגלות עליהן שאינו חפץ בהן אבל הכא לענין שבת אחשיבותא דהוצאה קפדינן והך הוצאה דכיס חשיבא דקא מיבעי ליה להציל על בגדיו: הא לא דמיא. ע"כ אם להכשר זרעים באת לדמויה לא תדמיה אלא להך: שירד דלף לתוכה כו'. משנה היא במסכת מכשירין (פ"ד משנה ה) השנויה אחר הסיפא דהכופה את הקערה והכי תנן עריבה שירד הדלף לתוכה כו' הניחה שירד הדלף לתוכה מים הניתזין והצפים ב"ש אומרים בכי יותן וב"ה אומרים אינם בכי יותן נטלה לשופכה אלו ואלו מודים שהן בכי יותן. ומ"מ יש לשמוע מהך סיפא כדגרסינן בספרים (ו)(וכב"ה) נתנה לעריבה זו שירד הדלף לתוכה אע"ג דאצולי טינוף הוא אפילו הכי מדלא כפאה גלי דעתי' דאחשבינהו לקבלן והוו חשובים אותן שבתוכה והך הוצאה נמי אחשבה לקבולי בהאי כיס האי זיבה אע"ג דבזיבה לא ניחא ליה אנן לחיובי אהוצאת זיבה לא מהדרינן אלא אהוצאת כיס: הניתזין. למרחוק: והצפין. מלמעלה כשהיא מלאה: אינן בכי יותן. דלא ניחא ליה בהו: הא רבי יהודה. דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה שברצונו לא תעשה ואינו צריך לעיקר (תחלתה) [תכליתה] כי הכא שאינו צריך לזיבה זו שעל ידה בא הכיס הזה ואעפ"כ חייב עליה. ופלוגתייהו בהמצניע (לקמן דף צג:) גבי מוציא המת במטה חייב ואע"ג דהוצאת המת לא ניחא ליה בה ור"ש פוטר: עם חשיכה. ולא חיישינן דילמא נפיק בהו משתחשך: והיה על מצחו תמיד. קרא יתירא הוא להך דרשה דהא כבר קבע ליה מקום והיה על מצח אהרן(ל): למשמש בבגדו. שלא יהא כרוך בשום דבר פן יוציאנו: הלכתא רבתי. דבר גדול יש כאן להפרישו מאיסור שבת: שמא יהרוג. וביום נמי עסקינן ולאור הנר דמתני' אלא יקרא קאי: כהורג גמל. כלומר דגדול מאד: או דילמא. לאור הנר דקתני אתרוייהו קאי ותרוייהו שמא יטה אבל ביום שפיר דמי: מי אלימא ממתניתין. דקתני לאור הנר בסוף ואפ"ה מספקא לן דאיכא לפלוגי בהו ולמימר דלאור הנר אלא יקרא קאי הכא נמי איכא למימר דאין פולין אפילו ביום ולאור הנר אאין קורין קאי: ת"ש. דקתני לאור הנר בתרווייהו: בני מחוזא. מפנקי ולא עבדי מלאכה ובגדיהם רחבים כשל אשה וצריכים עיון: מידע ידעי. שבגדי האנשים קצרין שעוסקין בשדות במלאכה ושל נשים רחבים בתי יד שלהן: דזקנות. קצרים במקצת ושל אנשים מעונגין רחבים ודומין זה לזה וגזרינן שמא יטה: אבל דילדות. רחבים הרבה ואין של אנשים דומין להם: ברה"ר. בחול: מפני הכבוד. של עוברין שלא ימאסו: אפיקטויזין. הקאה גומיט"א בלע"ז כך מצאתי: מולל וזורק. בשבת מולל להתיש כחן שלא יחזרו אליו ובלבד שלא ימלול בדוחק ויהרוג דסבירא ליה הריגת כינה שבות. והכא שאול כר"א ומחייב חטאת הלכך גזרינן מלילה שלא יהרוג: מקטע להו. הורגן ובשבת: לקנא. ספל: המאכולת. כינה: מתירין. כדמפרש טעמא בפרק שמונה שרצים (לקמן דף קז:) מאליהם מאדמים דמשכן מה אילים פרים ורבים אף כל שפרה ורבה וכינה אינה פרה ורבה אלא מבשר אדם היא שורצת: וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר. אין משדכין. בשבת משום ממצוא חפצך [ישעיה נח]: וב"ה מתירין. (ס)דקא סברי חפצך ולא חפצי שמים: ואין מנחמין. שבת היא מלזעוק. צריך (ג) להרחיבם(מ) דעתם בתנחומים שלא יצטערו: יכולה היא שתרחם. אם תכבדוה מלהצטער בה:

בתוך

תוספות

ושבתוכה הרי זה בכי יותן. אין זה במשנה אלא שהש"ס מדקדק מדנקט הניתזין והנילפין אינן בכי יותן משמע הא שבתוכה הרי הן בכי יותן: שמא יהרוג. פירש הרב יוסף מאורליינ"ש דכינה היינו שחורה הקופצת דכתיב והך את עפר הארץ והיה לכנים (שמות ח) ודרך שחורה הקופצת לצאת מן הארץ[א] ובזאת נחלקו עליו רבנן אבל פרעוש היא הכינה[ב] הרוחשת וחייב עליה אפילו לרבנן כדאמרי' בפ' שמונה שרצים[ג] (לקמן דף קז: ושם) ואין נראה לר"ת דאמרינן במדרש[י] אף כי אנוש רמה אלו כנים שבראש (ד) ובנדה פ"ב (דף כ:) שלא לה מסריקותא מקטל קלמי ופי' בקונטרס מסרק להרוג כנים[ד] ואין דרך שחורה הקופצת להיות בראש[ה] ועוד בברכות (פ"ז דף נא:) אמרינן[ו] ממהדורי מילי ומסמרטוטי קלמי[ז] ודרך כנים לבנות הרוחשות להיות בסמרטוטי מבגדים ישנים ועוד דפרעוש אמר לקמן בפרק שמונה שרצים (דף קז:) שהוא פרה ורבה וכינה הרוחשת אינה פרה ורבה אלא באה מזיעת אדם לכך נראה לר"ת דשחורה הקופצת היא פרעוש וחייב עליה לכ"ע וכינה הרוחשת שרי להרוג כב"ה המתירין[ח] ובקונטרס נמי פירש בסמוך דרבה מקטע להו בשבת: מי אלימא ממתניתין. והפוסט ס"ד דברייתא דרכה לפרש טפי ממתניתין[ט] ועוד דבברייתא קתני אין פולין ואין קורין משמע טפי דקאי לאור הנר אתרוייהו מבמתני' דקתני ולא יפלה את כליו:

אפילו להבחין בין בגדו לבגדי אשתו. דרכן היו להיות שוין מכאן נראה לאסור להבחין בין בגדו לבגדי חברו לאור הנר:

נוטל וזורק ובלבד שלא ימלול. נראה לפרש דהבא שאול כרבנן וגזר מלילה דכינה אטו מלילה דפרעוש ומלילה דפרעוש שמא יהרוג וכולה חדא גזירה היא ורש"י פי' דכר' אליעזר סבירא ליה וקשה[י] דמשמע דרבי אליעזר סבירא ליה דלפלות נמי אסור דקאמר לעיל לא יפלה שמא יהרוג ור' אליעזר היא ומיהו י"ל דלעיל לא קאי הכי[יא]:

רבה מקטע להו. מפרש ריב"א בחול וקאי אדרב הונא דקאמר זהו כבודו אפילו בחול ואנן סמכינן ארש"י דפי' בשבת וקיימא כבית הלל דשרו בסמוך:

רבי

עין משפט נר מצוה

פב א מיי' פי"ט מהל' טומאת אוכלין הלכה ח:

פג ב מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה כו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רנב סעיף ז:

פד ג מיי' שם ופ"ד מהלכות תפילין הל' יד סמג עשין כב טור שו"ע או"ח סימן כח סעיף א:

פה ד מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה כו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רנב סעיף ז:

פו ה מיי' פ"ה מהל' שבת הלכה יד סמג שם טוש"ע או"ח סימן ערה סעיף א:

פז ו מיי' שם הלכה טז טור שו"ע שם סעיף יא:

פח ז ח מיי' פי"א מהל' שבת הל' ג סמג שם טוש"ע או"ח סימן שטז סעיף ט:

פט ט מיי' פכ"ד מהל' שבת הלכה ה סמג שם טוש"ע או"ח סי' שו סעיף ו וסימן רפז:

לעזי רש"י

גומיט"א [וומיט"א]. סם הקאה.

מוסף תוספות

א. ואינה פרה ורבה. תוס' הרא"ש. ב. הלבן. תוס' הרא"ש. ג. דעד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא בכינה דאינה פרה ורבה אבל בפרעוש דפרה ורבה מודו רבנן דחייב. תוס' הרא"ש. ד. ואין דרך להרוג את השחור במסרק. בפסקי הרא"ש סימן כ"ט [ועי' הגהות הב"ח]. ה. ודרך הלבן להיות גדל בראש ולא השחור, ועוד. פסקי הרא"ש סימן כ"ט. ו. גבי עובדא דילדתא. תוס' הרא"ש. ז. כלומר מסמרטוטי בגדים ישנים יוצאים כנים. תוס' הרא"ש. ח. וכן עמא דבר כדברי ר"ת ז"ל. פסקי הרא"ש סימן כ"ט. ט. ואי אין פולין מטעמא אחרינא, הוה ליה לפרושי. תוס' הרא"ש. י. דא"כ אפי' לפלות נמי אסיר. תוס' הרא"ש. יא. דלא קיימא הכי שיטתא דלעיל דמספקינן לא יפלה לאור הנר. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

לא קשיא הא ר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה הא ר' שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. אבל עיקר דבריו של ר' שמעון במשנה בפרק המצניע [דף צג:] דתנן וכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ חייבין, ור"ש פוטר. ובגמרא אמרי פוטר היה ר"ש אף במוציא את המת לקוברו. וזאת ההוצאה מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, לפי שזה שהוציא כלים מרשות לרשות לא לצורך נפשו הוציא לא לאכלו ולא ליהנות ממנו, ולזאת נקראת מלאכה שאינה צריכה לגופה, שאם חס ושלום יהיה זה המת סרוח או זאת הנבלה סרוחה ואין יכול לעמוד עמה מפני הריח

מ"ט כיון דאמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה ק"ו מציץ, מה ציץ שאין בו אלא הזכרה אחת אמרה תורה תמיד, תפילין שיש בהן הזכרות הרבה על אחת כמה וכמה, הלכך מדכר דכיר להו. תניא חנניא אומר חייב אדם למשמש בבגדו ערב שבת עם חשיכה. אמר רב יוסף הלכתא רבתא לשבתא. [illegible]

הרע, אז ר' שמעון מודה שאם הוציאה חייב חטאת מפני שהיא באותה שעה נעשית מלאכה שצריכה לגופה. ופרק אמר ר' עקיבא [דף צג] תנו רבנן המוציא ריח רע כל שהוא. [illegible]

דכתיבין בהלכות רבואתא בדבר רבנן סבוראי פירשו לה, ותמצא במסכת כריתות בפרק ספק אכל חלב בסופו [דף כ:] [illegible] בתלמוד ארץ ישראל וכתבתי ממנו הלכה [illegible] ז"ל.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות